

Innspill - Endringer i straffeloven (samtykke til seksuell omgang m.m.)

Norges KvinneLobby takker for muligheten til å komme med innspill til endringer i straffeloven vedr samtykke til seksuell omgang.

Om Norges KvinneLobby

Norges kvinneLobby (NKL) er en paraplyorganisasjon for norske organisasjoner som jobber for å fremme jenters og kvinners menneskerettigheter. NKL jobber for å avskaffe alle former for diskriminering av jenter og kvinner, og for å integrere jenters og kvinners perspektiver i alle politiske, økonomiske og samfunnsmessige prosesser. Vårt arbeid er basert på CEDAW (Kvinnekonvensjonen), Istanbulkonvensjonen, the Beijing Platform of Action og andre internasjonale avtaler. Lobbyen har ni medlemsorganisasjoner.

Våre innspill

Norges KvinneLobby er positiv til at regjeringen har landet på en samtykkemodell som er basert på "ja betyr ja"-modellen - og dermed at straffeloven også skal omfatte voldtekter utført uten bruk av vold og trusler.

Å innføre en "ja betyr ja"-modell redefinerer definisjonen av voldtekt i lovbestemmelsen på en måte som speiler virkeligheten betraktelig bedre enn tidligere lovtekst i straffeloven.

Videre er en "ja betyr ja"-modell i tråd med Istanbulkonvensjonen, som slår fast at seksuell omgang uten samtykke er voldtekt.

Å oppfylle forpliktelser i internasjonale konvensjoner bør være høyt prioritert - vi vil påpeke at Norge ratifiserte Istanbulkonvensjonen i 2017. Vi mener det er på høy tid at Norge får en samtykkelov.

Samtykke og press/utnyttelse/sårbarhet

I likhet med Krisesentersekretariatet oppfordrer vi Stortinget til å vedta en tydelig og forpliktende samtykkelov som reflekterer Norges forpliktelser etter Istanbul-konvensjonen artikkel 36, og som gir et helhetlig og moderne vern mot seksuell vold, menneskehandel og utnyttelse.

Vi støtter deres innspill om at en samtykkelov som slår fast at seksuell omgang uten frivillig og informert samtykke er voldtekt, vil være et avgjørende supplement til eksisterende

bestemmelser i straffeloven. Etter straffeloven § 316 er kjøp av seksuelle tjenester straffbart, og § 257 kriminaliserer menneskehandel, også når “samtykke” er gitt under press, sårbarhet eller utnyttelse. Det er imidlertid fortsatt et hull i lovverket: Voldtekt er i dag ikke definert gjennom fravær av samtykke alene, noe som svekker rettsvernet for ofre for seksuell utnyttelse.

Ved å innføre en samtykkelov harmoniseres rettspraksis og lovverk med prinsippet som allerede ligger til grunn i §§ 316 og 257 – at samtykke ikke kan kjøpes eller tvinges frem. Loven vil styrke rettssikkerheten for utsatte grupper, forbedre muligheten for rettsforfølgelse av overgripere, og sende et tydelig verdimeessig signal: Seksuell omgang skal alltid være frivillig.

Differansiering i straffeutmåling mellom ja er ja og nei er nei

Samtidig som “ja er ja”- modellen foreslås tatt inn i straffeloven, er det også forslag om en “nei er nei”-modell. Lobbyen er bekymret for hvordan differansieringen mellom “nei er nei” og “ja er ja” kan slå ut i praksis - særlig når det gjelder straffeutmålingen.

Innføring av en strengere straffeutmåling for “nei betyr nei” enn “ja betyr ja” vil kunne bety at en av de aller vanligste forsvarsmekanismene for en som utsettes for overgrep, å “fryse til” kan gi lavere straffer for voldsutøveren sammenlignet med hvis den utsatte sier nei eller gjør aktiv motstand.

En svensk studie viser at 70 prosent av kvinner “frøs til” under voldtekt, altså opplevde en fysisk manglende evne til å motsette seg handlingen¹.

Med den nye foreslåtte samtykkeloven vil overgrep som har utløst denne mekanismen hos den utsatte bli fanget opp av straffeloven på en bedre måte enn tidligere. Det er positivt.

At en av de mest vanlige responsene/forvarsmekanismene på voldtekt havner i den laveste straffeutmålinger kan derimot være en utfordring - og vi mener dette må hensyntas videre i prosessen.

Fjerning av foreldelsesfrist

Norges KvinneLobby er kritisk til forslaget om foreldelsesfrist for seksuell omgang uten samtykke i ord eller handling.

¹ Anna Möller, Hans Peter Söndergaard og Lotti Helström (2017) Tonic immobility during sexual assault - a common reaction predicting post-traumatic stress disorder and severe depression, DOI: 10.1111/aogs.13174

Kunnskap og statistikk viser at det ofte, av sammensatte grunner, tar tid før utsatte anmelder overgrep. Som nevnt ovenfor, er "frys"-mekanismen en svært vanlig respons på voldtekt. Svært mange voldtekter vil dermed omfattes av foreldelsesfristen.

Dette er en realitet som må hensyntas.

Voldtekt er en grov forbrytelse, og bør ikke kunne foreldes basert på hvilken forsvarsmekanisme som utløses i den utsatte under overgrepet.

Sara Rydland Nærum
daglig leder, Norges KvinneLobby